

Rufina Abaitua Bilbao
Mendata, Bizkaia (1928)

Aurkibidea

Biografia

Mendatarekin muga egiten duen Munitibarreko Berreño auzoko Bekoetxebarrin jaio eta hazitakoa da. Aita ere bertakoa zuen eta ama Munitibarrekoa. Mendatagaz eta Arratzugaz lotura beti izan dute, hurbiltasuna dela-eta. Inguruako hainbat etxetatik pasatu ostean, Mendatako Olabe auzoko Iberre baserrira joan zen gerora bizitzen eta bertan osatu zuen familia. Lau neba-arrebatatik txikiena izan zen. Ama 6 urte zituela hil zitzaion eta ahizpa 11 urte zituela; ondorioz, eskola utzi behar izan zuen. Gerra aurreko, gerra garaiko zein osteko bizimodua ondo gogoan ditu baserriagaz lotura estua izan duen emakume honek. Sasoi hartako bizimoduaren berri eman zigun.

Zintak

MDT-011

- **Proiektua:** Mendatako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2019-08-13

- **Iraupena:** 68 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

MDT-015

- **Proiektua:** Mendatako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2019-08-23
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

MDT-016

- **Proiektua:** Mendatako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2019-08-23
- **Iraupena:** 26 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Eskolara bide luzea

- **Erref:** MDT-011/002
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:02:16. **Bukatu:** 00:04:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Berreño auzotik eskolara hiru kilometroko bidea zeukaten. Goiz eta arratsalde joaten ziren. Sei urterekin hasi eta hamabirekin laga zuen. Abarkak eta galtzerdiak janzten zituzten, eta udaran abarketak. Eskola deskribatzen du.

2. Juanita maistrarekin euskaraz

- **Erref:** MDT-011/003
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:04:40. **Bukatu:** 00:06:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

Bere maistrak, Juanita Munitibarkoak, euskaraz egiten zuen. Neskak eta mutilak elkarrekin egoten ziren. Liburuak erabiltzen zituzten. Arkatza, luma eta tinta erabiltzen zuten.

3. Gerra ostean, maistra eta abadeak aldatuta

- **Erref:** MDT-011/005
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:09:08. **Bukatu:** 00:10:49

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra ostean, dena erdaraz egiten hasi ziren eskolan. Aldaketa bat-batekoa izan zen. Maistra eta abadeak aldatu egin zituzten.

4. Munitibarko hauteskundeak eta abertzaleak

- **Erref:** MDT-011/006
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:10:49. **Bukatu:** 00:12:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Hauteskundeak
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Munitibarren hauteskundeak egin zirenekoa gogoan du; EAJk irabazi zituen. Batzokia Errotan egin zuten. Ilea moztu zieten Batzokian batzen ziren neskei.

5. Gerra garaian, taberna kendu eta alkatea kartzelara

- **Erref:** MDT-011/007
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:12:22. **Bukatu:** 00:13:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Mendatan, Eskolenekoei taberna kendu egin zieten gerra garaian. Batzokia taberna hartan zegoela entzun izan du. Alkatea kartzelatu egin zuten. Munitibarko alkateak ihes egin zuen.

6. Bonbardaketa Munitibarren

- **Erref:** MDT-011/010
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:19:52. **Bukatu:** 00:22:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Bonbardaketa etxeko leihotik ikusten zuen. Bost soldadu izan zituzten etxean. Oizetik etorri, Munitibarren bota eta gero Gernikara joaten ziren. Hiru herritar hil ziren Munitibarren bonbengatik eta lau soldadu ere bai. Komunista bati buruzkoak kontaktzen ditu.

7. Hiru hildako Mendatan, gerragatik

- **Erref:** MDT-011/012
- **Iraupena:** 0:04:45. **Hasi:** 00:24:06. **Bukatu:** 00:28:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gernikako bonbardaketagatik eta gerragatik hildako hiru aipatzen ditu, Mendatakoak. Bere senarrak zulo batean ezkutatuta eman zuen bonbardaketako eguna. Gernika erreta zegoela, bertan izan zenekoa kontatzen du.

8. Bolibarren fusilatu bat

- **Erref:** MDT-011/013
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:28:51. **Bukatu:** 00:29:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Bolibarko bat fusilatu egin zuten, senideei kartzelatik libre laga zutela esan bazieten ere.

9. "Radio Paris" entzuten zuten

- **Erref:** MDT-011/014
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:29:56. **Bukatu:** 00:31:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia

Laburpena:

"Radio Paris" entzuten zuten eta gerraren berri izaten zuten.

10. Errotak itxi eta garia kendu

- **Erref:** MDT-011/015
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:31:48. **Bukatu:** 00:34:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Bonbardaketaren ostean, errotak itxi egin zituzten, baina batzuek jarraitzen zuten zelan edo halan. Arratzuko okindegira joaten ziren ogi bila. Garia hartutakoan, gurdikada kentzen zieten; urte askoan.

11. Indabak salduz gero, isuna

- **Erref:** MDT-011/016
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:34:27. **Bukatu:** 00:35:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Baserritarrentzat ez zen errazionamendurik egon. Indabak salduz gero, kendu eta isuna ipintzen zieten. Txerria hiltzea libre zen.

12. Txerriak gatzetan

- **Erref:** MDT-011/017
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:35:59. **Bukatu:** 00:37:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Kaxetan gordetzen zuten txerriak, gatzetan. Gero beratu egiten zuten. Gatza nahi beste egoten zen tabernetako dendetan salgai.

13. Mendatan zortzi errota

- **Erref:** MDT-011/018
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:37:59. **Bukatu:** 00:40:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Mendatan zortzi errota zeudela dio. Itxita egon ziren baina ezkutuan jartzen zituzten martxan. Batzuk izendatzen ditu: Ikerixe, Gola, Gogortza, Errotabarri, Errotazuri, Bizkoerrota.

14. Taloa eta ogia zelan egiten zituzten

- **Erref:** MDT-011/019
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:40:24. **Bukatu:** 00:42:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

Taloak zelan erretzen zituzten kontatzen du. Ore zati bat gorde egiten zuten aldi batetik bestera. Zahia eta irina bereizi egiten zituzten galbahearekin. Zahia abereentzat eta irina ogia egiteko izaten ziren. Ordubete edukitzen zuen ogia labean. Astebeterako ogia egiten zuten.

15. Artoa abereentzat eta etxeakoentzat

- **Erref:** MDT-011/020
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:42:34. **Bukatu:** 00:44:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Garia
- Baserría » Baserríko lanak » Artoa

Laburpena:

Morokil askorik ez zuten jan etxean; ahia (gariarekin egindakoa), ordea, asko. Artoa egiten zuten labean. Artoa osorik ematen zitzairen abereei eta norberarentzat, alea lehortu eta errotara eramaten zen.

16. Artilezko koltxoiak eta kapatzarekin egindakoak

- **Erref:** MDT-011/021
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:44:02. **Bukatu:** 00:46:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Artzaintza
- Baserría » Baserríko lanak » Artoa

Laburpena:

Artilezko koltxoiak izaten zituzten. Hasieran lan handia izaten zen, artilea ondo garbitzen. Kapatzarekin egindakoak ikusi ditu, baina probatu ez. Artoaren txokorra sutarako erabiltzen zuten.

17. Okilak eta zozoak jateko

- **Erref:** MDT-011/022
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:46:07. **Bukatu:** 00:47:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Garia ondo etortzen zen inguru haietan. Okilak eta zozoak jan egiten zituzten. Okila erabat desagertu zela dio.

18. Gariaren lanak

- **Erref:** MDT-011/023
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:47:25. **Bukatu:** 00:49:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Gariaren lanak taldean egiten ziren. Garia jotzeko makina bat nazionalistena eta beste bat besteena zituzten. Garia kaxetan gordetzen zuten, jo eta gero. Astero errotarako joaten ziren. Garia ebakitakoan, sortak egiten zituzten eta lehortzen laga. Lana egin eta jan egiten zuten. Zerrarekin mozten zuten.

19. Sororako tresnak eta ongarria

- **Erref:** MDT-011/025
- **Iraupena:** 0:03:48. **Hasi:** 00:53:46. **Bukatu:** 00:57:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Kare asko botatzen zioten lurrari. Forutik ekartzen zuten. Simaurra etxean egiten zuten. Zein tresna erabiltzen zituzten esaten du: sardea, goldea, alperra, aitzurra, bailarinak... Itaurrean ibili behar izaten zuen.

20. Lanparroia, behien gaixotasuna

- **Erref:** MDT-011/027
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:58:26. **Bukatu:** 01:00:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

Behiak eta txahalak zituzten etxean. Basoan erabiltzen zituzten. Txahalak hazteko izaten zituzten. Lanparroia izaten zen behien gaixotasuna. Lurperatu egiten zuten gaixotutako aberea. Kaparrak izaten zituzten eta kendu egiten zizkieten.

21. Behiak non eta zelan ferratu

- **Erref:** MDT-011/028
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 01:00:42. **Bukatu:** 01:02:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Abereak non eta zelan ferratzen zituzten azaltzen du. Garoa eta otea jartzen zizkieten azpigarritarako.

22. Behiari ardoa

- **Erref:** MDT-011/029
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 01:02:54. **Bukatu:** 01:05:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Behiari ardoa ematen zioten txahala jaiotzerako. Txahala jaiotakoan, behia lotu eta ondoan lagatzen zioten. Behia susara zegoela, nabaritu egiten zioten.

23. Pentsua eta baba behiari

- **Erref:** MDT-011/031
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 01:06:05. **Bukatu:** 01:07:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Txahala eduki zuen behiari pentsua eta baba ematen zitzaizkion, ganbela batean. Txahala lotu egiten zuten jaiotakoan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-01

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com